

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Богдан Шуть

<https://orcid.org/0009-0006-0927-4771>

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

У статті розглянуто проблему підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту до професійної діяльності в умовах сучасної системи вищої освіти. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю підвищення якості професійної підготовки здобувачів освіти, здатних ефективно організовувати та здійснювати фізкультурно-спортивну діяльність, навчально-тренувальний процес та популяризацію здорового способу життя. У процесі дослідження використано методи аналізу та узагальнення наукової літератури, систематизації наукових підходів, порівняльного аналізу та педагогічного узагальнення. На основі аналізу наукових праць із проблеми професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту проведений аналіз наукових підходів до визначення організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту. Обґрунтовано необхідність застосування організаційно-педагогічних умов, з метою якісної й ефективної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту до професійної діяльності.

Ключові слова: організаційно-педагогічні умови; майбутні фахівці фізичної культури та спорту; педагогічна майстерність; професійна підготовка.

Shut Bogdan. Organisational and pedagogical conditions for training future physical culture and sports specialists for professional activity.

The article examines the issue of preparing future specialists in physical culture and sports for professional activity within the modern system of higher education. The relevance of the study is due to the need to improve the quality of professional training of the students who are capable of effectively organising and carrying out physical education and sports activities, managing the educational and training process, and promoting a healthy lifestyle. During the research methods of analysis and generalisation of scientific literature, systematisation of scientific approaches, comparative analysis, and pedagogical generalisation were used. Based on the analysis of scholarly works on the professional training of specialists in physical culture and sports, scientific approaches to defining the organisation and pedagogical conditions for preparing future specialists in physical culture and sports were examined. The identified and theoretically substantiated organisational and pedagogical conditions are aimed at developing the professional competence of future specialists defined in the educational and professional programme, enhancing their pedagogical mastery, professional motivation, and readiness for the effective implementation of the educational and training process in the modern conditions of the development of physical culture and sport. The interrelationship of the psychological component, the development of pedagogical mastery, and the formation of adaptability constitutes an integrated system of organisational and pedagogical conditions aimed at improving the effectiveness of the professional training of future specialists in physical culture and sport and fostering their readiness for effective professional activity. The necessity of applying organisational and pedagogical conditions to ensure high-quality and effective preparation of future specialists in physical culture and sports for professional activity is substantiated.

Keywords: organisational and pedagogical conditions; future specialists in physical culture and sports; pedagogical mastery; professional training.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток системи фізичної культури та спорту в Україні характеризується підвищенням вимог до професійної діяльності фахівців. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців: різних галузей у закладах вищої освіти. Науковці все більше уваги приділяють вивченню організаційно-педагогічних умов як системи цілеспрямовано створених чинників освітнього середовища, що забезпечують ефективність професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема фізичної культури та спорту. У сучасних дослідженнях

організаційно-педагогічні умови розглядаються не лише як сукупність зовнішніх обставин освітнього процесу, а й як інтегрований комплекс змістових, методичних, технологічних і мотиваційних чинників, які впливають на формування професійної готовності здобувачів освіти. Під час підготовки здобувачів вищої освіти у ЗВО нерідко спостерігається певна суперечність між сучасними вимогами до професійної діяльності фахівців фізичної культури і спорту, а саме рівнем сформованості їхньої готовності до реалізації професійної діяльності, та недостатнім науковим обґрунтуванням організаційно-педагогічних

умов цього процесу. У цьому контексті існує необхідність наукового обґрунтування організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту до професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасної наукової літератури засвідчує зростання інтересу вчених до проблеми підготовки фахівців, здатних працювати компетентно під час професійної діяльності. Питання підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту досліджувалось у роботах О. Безкопильного, Т. Круцевич, І. Ляхової, О. Отравенко, Т. Плачинди, Л. Сущенко, Б. Шиян та ін., оскільки сучасні умови розвитку суспільства потребують висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно організовувати фізкультурно-оздоровчу та спортивну діяльність, впроваджувати сучасні педагогічні технології та забезпечувати всебічний розвиток особистості. У цьому контексті особливого значення набуває пошук ефективних шляхів удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту, зокрема обґрунтування організаційно-педагогічних умов, що сприятимуть формуванню їхньої професійної готовності до здійснення навчально-тренувальної діяльності. Щоб успішно підготувати майбутнього фахівця фізичної культури та спорту до такої діяльності, важливо визначити організаційно-педагогічні умови такої підготовки.

Науковці А. Богатов, Н. Белікова, М. Данилевич, Ю. Дутчак, І. Заблоцька, С. Карасевич, І. Кузнецова, Г. Цигура значну увагу приділяють формуванню компетентностей, розвитку професійної готовності до тренерської та педагогічної діяльності. Організаційно-педагогічні умови конкретизуються через підготовку до організаційної, освітньо-виховної та проектно-управлінської роботи.

Вивчення організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту є важливим напрямом сучасних педагогічних досліджень, оскільки дозволяє визначити сукупність чинників, форм, методів і засобів освітнього процесу, що забезпечують ефективне формування їхньої професійної готовності. Дослідження цих умов сприяє науковому обґрунтуванню змісту та структури професійної підготовки, підвищенню її практичної спрямованості та вдосконаленню освітнього процесу. Реалізація ефективних організаційно-педагогічних умов забезпечує формування у здобувачів освіти необхідних професійних компетентностей, розвиток мотивації до майбутньої діяльності та готовність до ефективної організації освітнього процесу.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування необхідності застосування організаційно-педагогічних умов, з метою якісної й ефективної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту до професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Організаційно-педагогічні умови виконують функцію створення такого освітнього середовища, яке сприяє ефективному формуванню професійних знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій і професійної готовності здобувачів освіти до майбутньої діяльності. У контексті підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту організаційно-педагогічні умови забезпечують раціональну організацію освітнього процесу, інтеграцію теоретичної та практичної підготовки, використання сучасних педагогічних технологій, а також формування мотивації до професійної діяльності, розвитку професійно важливих якостей та рефлексивних умінь. Так, реалізація організаційно-педагогічних умов сприяє підвищенню ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців і забезпечує цілісне формування їхньої готовності до здійснення професійної діяльності у сфері фізичної культури та спорту.

У своїй роботі Т. Плачинда, зазначає, що «... сучасні освітні трансформації, що пов'язані зі зміною парадигми навчання, утвердженням компетентнісного підходу й інтеграцією формальної, неформальної й інформальної освіти, об'єктивно впливають на систему фахової підготовки тренерів. За таких умов підготовка майбутніх фахівців не може обмежуватися засвоєнням сукупності спеціальних знань і методик організації навчально-тренувального процесу. Вона має бути спрямована на формування здатності до безперервного фахового розвитку, самостійного оновлення компетентностей та ефективної діяльності в умовах динамічних суспільних та освітніх трансформацій» (Плачинда, 2026).

Науковиця Н. Башавець у своїй роботі зазначає, такі організаційно-педагогічні умови покращення професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту, як «...зміщення акцентів викладання дисциплін психолого-педагогічного та професійно зорієнтованого напрямку аудиторної роботи з інформувальних на мотивувальні цілі шляхом підвищення проблемності та мобільності навчання; розширення технологічного інструментарію викладання професійних дисциплін засобами мережевого інформаційно-комунікаційного середовища; стимулювання розумової діяльності в процесі науково-дослідної

та пошукової роботи; системне відтворення суттєвих ознак уроку фізичної культури в усіх видах навчально-професійних педагогічних практик» (Башавець, 2017).

Ми погоджуємося з думкою науковиці та вважаємо, що для модернізації підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту, потрібно зміщувати акцент викладання дисциплін психолого-педагогічного та професійно зорієнтованого спрямування з інформувальних на мотивувальні цілі, що сприятиме підвищенню професійної мотивації здобувачів освіти та формуванню їхньої готовності до майбутньої професійної діяльності.

Для досягнення здобувачами освіти поставлених цілей, необхідно забезпечити наявність у них впевненості в собі, адекватної самооцінки та відповідного рівня знань. Вони мають відчувати свою компетентність у питаннях навчання, оптимістично ставитися до результатів своєї освітньої діяльності. При цьому здобувачу освіти має бути надана можливість реалізовувати свою соціальну активність, взаємодіяти з іншими суб'єктами освітнього процесу у ЗВО. Однак, на думку науковиці С. Атаманюк «... досягненню успіху в навчальній діяльності можуть перешкоджати як недовідання знань і вмінь, так і суб'єктивна психологічна та фізіологічна специфіка розумових процесів, низький рівень саморегуляції та самостійності» (Атаманюк, 2021).

Ми погоджуємося з думкою науковиці та вважаємо, що ефективність професійної підготовки майбутніх фахівців значною мірою залежить від урахування психологічних особливостей здобувачів освіти та створення відповідних організаційно-педагогічних умов освітнього процесу. Такі умови мають бути спрямовані на формування внутрішньої мотивації до навчальної діяльності, розвиток навичок саморегуляції, відповідальності за результати власної діяльності, а також здатності до самостійного прийняття рішень і професійного самовдосконалення. Це сприятиме підвищенню ефективності освітнього процесу та формуванню готовності майбутніх фахівців фізичної культури та спорту до успішної професійної діяльності.

Науковиця О. Отравенко також акцентує увагу на психологічній складовій, для емоційної стабільності (здатності контролювати свої емоції, підтримувати позитивний настрій); стресостійкості (умінні справлятися з напруженням, яке може виникати через конфлікти, перевантаження чи невдачі); самоконтроль (здатності адекватно реагувати на несподівані ситуації, наприклад, травми чи дисциплінарні проблеми) (Отравенко, 2025).

Таким чином, можна виокремити психологічну складову як важливу частину організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту, оскільки саме вона забезпечує формування внутрішньої мотивації до професійної діяльності, розвиток саморегуляції, емоційної стійкості, комунікативних умінь і здатності до педагогічної рефлексії.

Науковці Ю. Бріскін, Т. Матвійчук і Н. Степанченко, вказуючи на нову модель системи професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти, описують такі психолого-педагогічні умови вдосконалення професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту: цілеспрямована мотивація студентів до навчання та педагогічної діяльності; поглиблення змісту навчання з педагогічних дисциплін; комплексне проєктування професійної підготовки; інноваційні технології, що спрямовані на розвиток педагогічної майстерності (Степанченко, 2018).

Нам близька думка науковців, адже педагогічна майстерність є важливою складовою професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту. Вона забезпечує здатність ефективно організовувати освітній і навчально-тренувальний процес, здійснювати педагогічну взаємодію зі здобувачами освіти, застосовувати сучасні методи і технології навчання, а також творчо вирішувати професійні завдання. Розвинена педагогічна майстерність сприяє підвищенню якості освітнього процесу, формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців та їх готовності до реалізації професійної діяльності в умовах сучасного освітнього середовища.

Підтверджують нашу думку науковці Гончаренко І. й О. Шевченко, які у своїй роботі зазначають, що «...педагогічна майстерність сучасного вчителя потребує значної уваги, оскільки перебуває у багатьох векторах та складниках розвитку. Педагогічний, науковий та методичний аспект педагогічної майстерності ґрунтується на знаннях, уміннях, навичках загальних психолого-педагогічних основ і професійно спрямованих» (Гончаренко, 2023).

Формування педагогічної майстерності передбачає розвиток професійних знань, педагогічних умінь, комунікативної культури, рефлексивних здібностей і готовності до постійного професійного самовдосконалення. Саме тому розвиток педагогічної майстерності майбутніх фахівців доцільно розглядати як одну з важливих організаційно-педагогічних умов їхньої підготовки до професійної діяльності у сфері фізичної культури та спорту. Така умова сприяє підвищенню ефективності освітнього та навчально-тренувального процесу, формуванню

професійної компетентності, педагогічної культури та здатності майбутніх фахівців творчо застосовувати сучасні педагогічні технології у практичній діяльності.

Реалії сучасності зумовлюють потребу в модернізації освітнього середовища, важливою особливістю якого є його адаптивність до динамічних змін суспільства, розвитку науки і технологій та зростання вимог до професійної підготовки фахівців. Водночас це вимагає створення відповідних організаційно-педагогічних умов, які забезпечують цілісність освітнього процесу, його спрямованість на розвиток професійної компетентності та здатність майбутніх фахівців до саморозвитку й професійного вдосконалення.

На думку Ю. Гвоздецької педагогічними умови стають у тому разі, якщо вони становлять певний комплекс, причому такий, до якого обов'язково входять не тільки змінені обставини в процесуальній характеристиці педагогічної взаємодії між педагогом і вихованцем, а й зміни в предметному навколишньому середовищі, у матеріально-просторовій сфері (Гвоздецька, 2017). Ми погоджуємося з думкою науковиці, адже важливо, щоб не лише предметне навколишнє середовище відповідало вимогам сучасного освітнього процесу, а й самі майбутні фахівці фізичної культури та спорту були готовими до активної професійної діяльності, здатними ефективно використовувати наявні ресурси й адаптуватися до змін освітнього середовища.

Науковці І. Маріонда, Е. Сивохоп і В. Тулайдан зазначають, що «... адаптивність – це цілісний багатокomпонентний процес пристосування до динамічних умов життєдіяльності сучасності та професійної діяльності на удосконалення загальних та фахових знань, особистісного здобуття спеціальних умінь і навичок виконання професійних обов'язків, набуття психолого-педагогічних та професійних компетентностей, надбання фахових якостей та особистісного потенціалу в умовах майбутньої діяльності, засвоєння педагогічного досвіду виконання службових обов'язків, оволодіння специфікою фахової діяльності та педагогічною культурою для успішної професійної реалізації й формування професійного самовдосконалення» (Маріонда, 2022).

У контексті підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту, формування адаптивності сприяє розвитку професійної мобільності, готовності до інноваційної діяльності та здатності ефективно організувати навчально-тренувальний процес у різних умовах. Саме тому адаптивність доцільно розглядати як важливу складову організаційно-педагогічних

умов підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту до професійної діяльності. Крім того, сформована адаптивність сприяє гнучкості мислення, готовності до професійного саморозвитку та вдосконалення власної педагогічної діяльності. У сукупності це забезпечує підвищення ефективності навчально-тренувального процесу та сприяє формуванню конкурентоспроможного фахівця у сфері фізичної культури та спорту.

Проаналізувавши та систематизувавши наукові доробки вітчизняних вчених в освітній галузі, виокремлюємо організаційно-педагогічні умови, які, на наше переконання, будуть ефективно впливати на формування визначених в освітньо-професійній програмі компетентностей, а саме: розвиток педагогічної майстерності майбутніх фахівців фізичної культури та спорту з урахуванням специфіки діяльності (сприяє вдосконаленню професійних умінь і навичок майбутніх фахівців, формує здатність ефективно реалізовувати навчально-тренувальний процес і застосовувати сучасні методи навчання); організація контекстного навчання майбутніх фахівців фізичної культури та спорту (забезпечує індивідуалізацію навчання, інтеграцію теоретичних знань і практичних умінь, формування професійної компетентності та підвищення готовності студентів до ефективної професійної діяльності); формування позитивної мотивації до майбутньої професійної діяльності (спонукає до якісної професійної діяльності через внутрішню вмотивованість); розвиток професійної рефлексії та особистої саморегуляції майбутніх фахівців (забезпечує усвідомлення власної діяльності, аналіз педагогічних дій та їх результатів, формує емоційну стійкість, саморегуляцію та здатність до ефективної взаємодії в освітньому процесі. Педагогічна рефлексія дозволяє майбутньому фахівцю об'єктивно оцінювати ефективність використаних методів навчання і виховання, вчасно виявляти недоліки у власній професійній діяльності та знаходити шляхи їх удосконалення).

Висновки. Отже, проведений аналіз наукових підходів до визначення організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту дає підстави стверджувати, що ефективність їхньої професійної освіти значною мірою залежить від комплексного поєднання низки взаємопов'язаних складників. До таких складників доцільно віднести психологічну складову, що забезпечує формування мотивації до професійної діяльності, розвиток саморегуляції та готовності до педагогічної взаємодії; розвиток педагогічної майстерності, яка передбачає оволодіння майбутніми фахівцями сучасними методами

навчально-тренувальної діяльності, комунікативними вміннями та педагогічною культурою; а також адаптивність, що сприяє здатності майбутніх фахівців ефективно реагувати на зміни освітнього та професійного середовища, вдосконалювати власні компетентності та реалізовувати професійні функції в різних умовах діяльності.

Поєднання психологічної складової, педагогічної майстерності й адаптивності створює цілісну систему організаційно-педагогічних умов, що забезпечує підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту і сприяє формуванню їхньої готовності до успішної професійної діяльності.

Список використаних джерел

- Атаманиук С. Теорія і практика підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2021. № 9 (2). С. 6–14.
- Башавець Н. Постановка проблеми модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання: суперечності та перспективи вирішення. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Київ, 2017. Вип. 3 К(84). С. 47–50.
- Гвоздецька Ю. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх викладачів з основ технологій харчових виробництв у процесі фахової підготовки. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2017. № 78 (3). С. 104–108.
- Гончаренко І., Шевченко О. Особливості педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури. *Health & Education*. 2023. № 4. С. 240–245.
- Маріонда І., Сивохоп Е., Тулайдан В. Теоретичні аспекти адаптації майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. *Молодь і ринок*. 2022. № 2 (200). С. 77–81.
- Отравенко О. Психофізична підготовка майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. *Педагогічні науки*. 2025. № 109. С. 70–77.
- Плачинда Т. Фахова підготовка тренерів у контексті сучасних освітніх трансформацій. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: Педагогіка та психологія*. 2026. № 11. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2026-11-09-03>
- Степанченко Н., Бріскін Ю., Матвійчук Т. Модель системи професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти. *Вісник Чернігівського НПУ. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. № 154 (2). С. 74–79.

References

- Atamaniuk, S. (2021). Theory and practice of training future specialists in physical culture and sports to use innovative types of motor activity in professional activity. *Education. Innovation. Practice*, 9 (2), 6–14.
- Bashavets, N. (2017). Problem statement of modernization of professional and pedagogical training of future specialists in physical education: Contradictions and prospects for solutions. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University*, 3K(84), 47–50.
- Hvozdetzka, Y. (2017). Pedagogical conditions for the formation of professional competence of future teachers of food production technologies in the process of professional training. *Collection of Scientific Papers of Kherson State University. Pedagogical Sciences*, 78 (3), 104–108.
- Honcharenko, I., & Shevchenko, O. (2023). Features of pedagogical mastery of future physical education teachers. *Health & Education*, 4, 240–245. <https://doi.org/10.32782/health-2023.4.34>
- Marionda, I., Syvokhop, & Tulaidan, V. (2022). Theoretical aspects of adaptation of future physical education teachers to professional activity. *Youth & Market*, 2 (200), 77–81.
- Otravenko, O. (2025). Psychophysical training of future physical education teachers for professional activity. *Pedagogical Sciences*, 109, 70–77.
- Plachynda, T. (2026). Professional training of coaches in the context of modern educational transformations. *Problems of Modern Transformations. Series: Pedagogy and Psychology*, 11. <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2026-11-09-03>
- Stepanchenko, N., Briskin, Y., & Matviichuk, T. (2018). Model of the system of professional training of specialists in physical culture and sports in higher education institutions. *Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University. Series: Pedagogical Sciences. Physical Education and Sports*, 154(2), 74–79. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuPN_2018_154%282%29__17

Відомості про автора:

Шуть Богдан Ігорович
bogdan.shut04@gmail.com
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
проспект Віталія Грицаєнка, 24,
м. Полтава, 36011, Україна

Information about the author:

Shut Bogdan Ihorovych
bogdan.shut04@gmail.com
Yuri Kondratyuk National University
«Poltava Polytechnic»
24 Vitalii Hrytsaienko Avenue,
Poltava, 36011, Ukraine

Матеріал надійшов до редакції 06. 03. 2026 р.
Прийнято до друку 28. 03. 2026 р.

Received at the editorial office 06. 03. 2026.
Accepted for publishing 28. 03. 2026.